

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)

Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)

Band: 74 (1989)

Heft: 1

Artikel: Stampa grafica els onns 80

Autor: Stutzer, Beat / Venzin, Gieri

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881927>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 30.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

S T A M P A
G R A F I C A
E O N L N S
8

B E A T S T U T Z E R

Translatau dil tudestg ed adattau per igl Ischi da Gieri Venzin *

Pér dapi paucs onns ha la stampa grafica contemporana, silmeins quella exclusiva che ademplescha ils stregns criteris ch'ein vegni formulai danovamein ils davos onns, puspei contonschii gronda peisa ed attenziun. En emprema lingia ei quei dad attribuir als artists sezs che han rescuvretg quei medium che pretendta concentraziun, preparaziun e fixaziun e che han empriu dad appreziar quel, suenter ch'el veva giugau per ils biars dad els onns oration sco negina rolla pli. Tuttenina denton ha la stampa grafica, aunc da cuort sbittada, entschiet a possiblitar novas enconuschientschas e pussevladads ch'ins veva gl'emprem giu empruau extensivamein ella pictura ni el dessegn. Quella affinitad per la stampa grafica, ch'ei carschida successivamein dapi l'entschatta dils onns 80, ei ida a pèr cun ina nova gruppa da passiunai collecziunaders, era dad editurs che han attribuiu cun lur serius engaschi alla midada da reputaziun digl art reproduciu, lu denton era da museums che han en-

tschiet a rimnar consequentamein la «nova» grafica, e dad instituts dad exposiziun ch'han aviert quella ad ina vasta publicitad.

La stampa grafica cun sia emprema culminaziun artistica duront il temps da Dürer e cun sia «levada» alla fin dil tschentaner vargau, cu ins ha scaffiu il tierm dalla grafica artistica sedistanziond dalla grafica applicada, cun la «renaschientscha» digl entagl entras Paul Gaugin, Edvard Munch ni entras ils expressiunists tudestgs, quella stampa grafica ei oz ella mesadad dil onns 80 da nies tschentaner en ina nova «flurizun» — suenter sia digren anetga naven dalla fin dils onns 60 che ha giu discreditau ella massivamein. Malgrad la clara «admoniziun» dil filosof d'art Walter Benjamin, formulada gia ils 1936: «quei che va a perder duront il temps dalla reproducziunabilitad dall'ovra artistica ei sia aura», vevan ins degradau l'ovra artistica, malcapend la pretensiun dalla democratisaziun digl art, ad ina clischa vita, nua che l'idea originala artistica stueva succumber. Ina produzion da massa directamein manica cun ediziuns nunsupportablamein aultas, tecnicas anonimas, dallas qualas ils artists eran savens exclus, ed era prezis memia bass vevan degradau il fegl da stampa grafica ad in product estetic da consum ed ina decoraziun da preit en seria.

Johannes Gachnang constatescha ch'il dessegn, sco enzatgei segiramein autentic, seigi daventaus, en vesta a quei trend fatal, pli e pli centrals per las collecziuns da grafica, ed el numna sco exemplu da parada il cabinet da gravura d'irom a Basilea

(Basler Kupferstichkabinett). Quei exemplar han auters instituts suandau, denton era collezioniadars privats che disfidavan, sco ils artists sezs, alla producziun inflazionara da stampa grafica. Denton, era sche oravontut las versiuns da bienmarcau dil «Pop-Art» inundavan la fiera, deva ei, sco quei che Gleichnang constatescha, gia naven dalla mesadad dils onns 60 en Tiaratudestga ina cuntendenza. Georg Baselitz, Markus Lüpertz e A.R. Penck, oz avanzai e titulai «babs» dils «Neuen Wilden», fagevan stampa grafica, da quels onns capeivlamein strusch risguardada. Viu aschia ha la stampa grafica — era sche quei ei generalisau empau — fatg in svilup principal dad ina grafica da reproducziun fatga senza carezia ad ina grafica cun pintgas ediziuns autorisadas digl artist, producidas e controlladas minuziusamein, ad ina tecnica perfetga savens surprendentamein cumplicada, ad ediziuns e portafolios cumponi cun precauziun, nua che la mappa, la cassetta ni la scatla ei part dad ina concepziun entira: «In portafolio ei atgnamein ina cofra che cuntegn ina exposiziun. Jeu sun staus fetg impressiunaus dalla cofra da Marcel Duchamps che cunteneva tut sias lavurs, cun las qualas el saveva viagiar dad in liug a l'auter. En in portafolio cun 5-12 fegls sai jeu mussar al-la glieud, tgi ch'igl artist ei veramein», raquenta Peter Blum, in dils giuvens editurs che ha gronds merets per la nova reputaziun dalla stampa grafica.

En lur exclusividat e preziosidad contonschan quellas pintgas ediziuns numeradas e limitadas strengamein — ins observa

buc darar ch'ina ediziun vegn gia vendida a caschun dall'emprema presentaziun ni recumandaziun — in pign publicum, da cumperegliar cun quel d'in maletg, d'ina sculptura ni in d'in dessegn, oravontut sch'il fegl dalla stampa grafica s'avanzeschia pli e pli ad in uncat. In secund impediment per ina vasta publicitat ed ina gronda derasaziun dil messadi artistic ei «l'explosiun» dils formats ordinaris ch'insa constatar pli e pli, formats che van buca pli aschi tgunsch en mappas ni truchets, ch'ein, gia neu da lur preschientscha fisica, semeglionts a quels dad ina maletg. Era la stampa grafica ha la tendenza dad eleger formats monumentals e sedrezza aschia ad ina presentaziun en in museum, ina galleria ni ina casa publica. Entags da lenn ni litografias stravagant gronds enconuschein nus da A.R. Penck, Georg Baselitz, Jörg Immendorf, Jonathan Borofsky ni dils Svizzers Corsin Fontana, Josef Felix Müller ni Martin Disler, per numnar mo in per singuls exempels. Malgrad ch'igl artist sedrezza senza dubi alla publicitat, refuse scha el entras ina pintga ediziun ed in format «surdimensiunau» ina recepziun da massa, silmeins en la confrontaziun diretta cun l'aura reacquistada digl original. Cheu arrivein nus ad in paradoxon, ina cuntradiciun: Dad ina vart ei il medium dalla stampa grafica gie implicitamein multiplicader dad ideas artisticas, da l'autra vart vegn quei caracteristicum «cum-battius» sapientivamein entras ediziuns exclusivas per in pèr paucs collezioniadars. Eva Korazija — Magnaguagno muossa vi sin quei sche ella scriva: «Che ils ar-

tists contemporans enqueran cun lur retschas da grafica, sco cun lur art insumma, il forum dalla publicitat, secapescha da sesez. Denton astgan ins sedumandar, sche la tendenza ad ina ediziun da grafica regula da commerzialmein e quei che seresulta da quei, la repravatisaziun da messadis e prestaziuns artisticas drizzadas alla publicitat, ei buc ina cuntradicziun. L'epoca dils «multiples» buc limitai ei vargada dapi varga diesch onns». Ed ella conclude che exposiziuns che muossien la grafica moderna alla publicitat seigien perquei pli e pli necessarias.

Igl ei da dumandar: Daco quella nova affinitad per la lavur da stampa grafica? Sabine Knust scriva leutier: «Tiels artist ei sesviluppau igl interess dad era sesurvira dallas pusseivladads d'expressiun ... dalla stampa grafica ... Per ils artists eran quellas ... in mied dapli per empruar motivs dalla

pictura ni sculptura ed aschia era contonscher ina publicitat pli gronda. El medem temps interessava ei els da contonscher novs resultats en in ulteriur medium che cunteneva ina fuorma pli ferma da decisiun (Festlegung) che per semeglia la fuorma pli intima dil dessegn.» Biars artists caztga il process da creaziun experimental, nua che la lavur intensiva cun in medium ch'ei per els forsa novs ed al qual els san s'avischinar senza squetsch, meina a resultats che laian alla spontanedad siu spazi, malgrad in process da producziun fetg cumplicau, ni da l'autra vart, tier ils quals la fragilitad ed immediatidad dil dessegn vegn menada en vials precis e concrets: Forsa alla fin attaschadad per ina lavur, nua ch'ei vegn iu en la resca, per differenza dalla intimidad dil dessegn ni dil maletg representativ adina curregibel, da s'exponer alla «stinadadad» dil material.

* da: Stutzer Beat, Druckgraphik der 80er Jahre, Bündner Kunstmuseum, Chur 1987, pag. 5-12